

ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ (Ιούλιος 2007)

Συγγραφέας: ΣΠΥΡΟΣ ΝΤΑΦΗΣ

Παρακολουθώντας τις δηλώσεις του καθ' ύλην αρμόδιου υπουργού Δημόσιας Τάξης, στον οποίο υπάγεται η Πυροσβεστική Υπηρεσία και συνεπώς η ευθύνη δασοπυρόσβεσης, αναρωτήθηκα αν είναι δυνατόν μετά τα όσα τραγελαφικά συνέβησαν τα προηγούμενα έτη, από το 1998 που μεταφέρθηκε κατά τον πιο άγαρμπο και χωρίς κανένα σχεδιασμό η ευθύνη της δασοπυρόσβεσης από τη Δασική στην Πυροσβεστική Υπηρεσία, να μην έχουν διδαχθεί οι πολιτικοί μας απολύτως τίποτε. Το λιγότερο που θα περίμενε κανείς να αντιληφθεί η Πολιτεία, μετά και την εμπειρία τόσων ετών δασικών πυρκαγιών, είναι ότι οι δασικές πυρκαγιές, όταν πάρουν διαστάσεις, δεν σβήνονται όσα μέσα κι αν διατίθενται αλλά σβήνουν από μόνες τους, αφού έχουν ολοκληρώσει την καταστροφή. Δεν το μπόρεσαν οι Αυστραλοί, οι Αμερικανοί στη Φλώριδα όπου τα δάση καίγονταν επί εβδομάδες, οι Καναδοί, οι Ισπανοί, με ποια λογική θα το μπορούσαμε εμείς;

Η πυροπροστασία των δασών μας, γιατί για πυροπροστασία πρέπει να μιλάμε και όχι για δασοπυρόσβεση, έχει τρία διακριτά επίπεδα ή φάσεις.

Το πρώτο επίπεδο, το σημαντικότερο, αποτελεσματικότερο και το λιγότερο δαπανηρό είναι η πρόληψη. Οι πυρκαγιές πρέπει να προλαβαίνονται. Για τον σκοπό αυτόν παίρνονται:

1. Καθαρά δασοκομικά μέτρα όπως ο κατάλληλος χειρισμός των εύφλεκτων δασών της μεσογειακής ζώνης με κατάλληλες αραιώσεις, κλαδεύσεις και απομάκρυνση του εύφλεκτου υπόροφου κατά μήκος των δρόμων, ώστε να καταστούν λιγότερο εύφλεκτα και να εμποδίζεται η μετατροπή των έρπουσων πυρκαγιών σε επικόρυφες. Η διάνοιξη αντιπυρικών λωρίδων που απαιτείται από ορισμένους ανίδεους το μόνο που καταφέρνουν είναι να προσβάλλουν βάνουσα το τοπίο και να προκαλούν τη διάβρωσή του εδάφους χωρίς να αποτρέπουν τη διάδοση της πυρκαγιάς.

2. Αστυνομικά μέτρα, δηλαδή μέτρα αστυνόμευσης και επιτήρησης της περιοχής με συνεχείς περιπολίες για την αποτροπή εμπρησμών, αλλά και την έγκαιρη ανίχνευση εστιών πυρκαγιάς και την άμεση κατάσβεσή τους.

3. Μέτρα ενημέρωσης του κοινού και κυρίως των επισκεπτών για τους κινδύνους εκδήλωσης πυρκαγιών.

Σε όλον τον κόσμο την ευθύνη πρόληψης των πυρκαγιών την έχουν οι δασικές υπηρεσίες. Στις μεσογειακές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ιταλία και η Πορτογαλία, υπάρχουν ειδικά ένστολα και ένοπλα σώματα, όπως η Guarda Forestale της Ιταλίας και το Corpo Florestal της Πορτογαλίας, τα οποία έχουν την ευθύνη εφαρμογής της Δασικής Νομοθεσίας και της προστασίας του δάσους.

Στην Ισπανία την ευθύνη αυτή είχε το Ινστιτούτο Προστασίας της Φύσης (ICONA), το οποίο ανήκε στο υπουργείο Γεωργίας (Δασική Υπηρεσία) και τώρα μεταφέρθηκε ως Γενική Γραμματεία Προστασίας της Φύσης στο υπουργείο Περιβάλλοντος. Υπό τη Γενική Γραμματεία Προστασίας της Φύσης υπάγεται ειδική Υπηρεσία πρόληψης και κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών (Servicio de prevención y extinción de incendios forestales), η οποία συνεργάζεται στενά με τη Δασική Υπηρεσία. Με το αποκεντρωτικό σύστημα της Ισπανίας η ευθύνη έχει μεταφερθεί στις αυτόνομες περιφέρειες, σε συνεργασία πάντοτε με την Υπηρεσία πρόληψης και κατάσβεσης Δασικών Πυρκαγιών και τις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες.

Η άμεση πυρανίχνευση. Το δεύτερο επίπεδο αφορά την άμεση πυρανίχνευση, την έγκαιρη αναγγελία της πυρκαγιάς και την άμεση παρέμβαση, το αργότερο σε 15 λεπτά από την εκδήλωση της πυρκαγιάς. Για το σκοπό αυτόν απαιτείται ένα ικανοποιητικό δίκτυο παρατηρητηρίων (πυροφυλακίων) κατάλληλα εξοπλισμένων με όργανα κατόπτρευσης, πυρανίχνευσης και επικοινωνίας, επαρκώς επανδρωμένων με εξειδικευμένο προσωπικό και η διάθεση και διασπορά επαρκών σε αριθμό, ευκίνητων πυροσβεστικών μέσων και ομάδων δασοκομάντος που θα είναι σε θέση να βρίσκονται στην εστία της εκδηλωθείσης πυρκαγιάς σε διάστημα μικρότερο των 15' το αργότερο.

Η Δασική Υπηρεσία είχε δημιουργήσει ένα τέτοιο δίκτυο πυροφυλακίων, κατασκευασμένων με ξύλο και συνεπώς προσαρμοσμένων στο περιβάλλον, δεν είχε όμως πάντοτε τη δυνατότητα επαρκούς στελέχωσής τους λόγω έλλειψης προσωπικού και πιστώσεων. Επίσης είχε διασπείρει τα, έστω λίγα, πυροσβεστικά της μέσα σε κρίσιμα σημεία, ώστε να είναι δυνατή μια άμεση παρέμβαση.

Τη σημασία αυτού του επιπέδου πυροπροστασίας μας τη δίνει το παράδειγμα της Κασσάνδρας Χαλκιδικής. Το 1997 είχαν εκδηλωθεί κατά τη διάρκεια του θέρους 187 πυρκαγιές, οι οποίες χάρη στην άρτια οργάνωση της πυρανίχνευσης, έγκαιρης αναγγελίας και άμεσης παρέμβασης από τα διάσπαρτα ευκίνητα πυροσβεστικά μέσα έσβησαν όλες εν τη γενέσει τους χωρίς να αντιληφθεί κανείς τρίτος τίποτε. Το 1998 εκδηλώθηκαν δύο μόνο πυρκαγιές οι οποίες πήραν διαστάσεις και έκαψαν σχεδόν τα μισά δάση της Κασσάνδρας, διότι απλούστατα με τη μεταφορά της ευθύνης πυροπροστασίας από τη Δασική Υπηρεσία στην Πυροσβεστική το σύστημα δεν λειτούργησε όχι μόνο στην Κασσάνδρα αλλά παντού. Τα αποτελέσματα είναι πια γνωστά.

Στη χώρα μας η Δασική Υπηρεσία μετά τον παροπλισμό της και τη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων πυροπροστασίας στην Πυροσβεστική Υπηρεσία έχει καταστεί «αδρανής και απλός θεατής». Το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί και για ποιους λόγους, πέρα από το καπρίτσιο κάποιου υπουργού, το κράτος απαρνήθηκε αν δεν απαγόρευσε την προσφορά των υπηρεσιών εκατοντάδων ανθρώπων, οι οποίοι είναι γνώστες του χώρου, αφού ζουν και εργάζονται σ' αυτόν και διαθέτουν μακροχρόνιες γνώσεις και εμπειρία στα θέματα των δασικών πυρκαγιών και οι οποίοι στο κάτω κάτω πληρώνονται εκτός των άλλων και για να προστατεύουν τα δάση!!!

Συντονισμός από δασάρχη. Το τρίτο επίπεδο αφορά τη δασοπυρόσβεση αυτή καθαυτή. Εάν παρ' όλες τις προσπάθειες πρόληψης και άμεσης παρέμβασης η πυρκαγιά δεν μπόρεσε να τεθεί υπό έλεγχο και πάρει διαστάσεις, τότε αρχίζει το πλέον δύσκολο, σύνθετο και πολυδάπανο έργο της δασοπυρόσβεσης ή καλύτερα της αναχαίτισης της πυρκαγιάς.

Στη φάση αυτή μετέχει, οφείλει να μετέχει, η Δασική Υπηρεσία με τον κατάλληλο, ευκίνητο, εξοπλισμό της και το ειδικά εκπαιδευμένο και έμπειρο προσωπικό της, η Πυροσβεστική Υπηρεσία η οποία πρέπει να εφοδιασθεί με περισσότερο ευκίνητα μέσα γιατί τα βαριά και δυσκίνητα οχήματα που διαθέτει είναι ακατάλληλα για κίνηση σε δασικούς δρόμους. Γι' αυτό η κυρία αποστολή της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας συνίσταται στην προστασία κτιριακών εγκαταστάσεων και οικισμών που βρίσκονται εντός της απειλούμενης περιοχής, η αεροπορία με τα πυροσβεστικά αεροπλάνα και ελικόπτερα των οποίων κύρια αποστολή είναι έγκαιρη κατάσβεση και η αναχαίτιση της εν εξελίξει πυρκαγιάς και χερσαίες δυνάμεις από

δασοπυροσβέστες, δασεργάτες, δυνάμεις του στρατού, εθελοντές, των οποίων αποστολή είναι το τελικό σβήσιμο της πυρκαγιάς που έχει ήδη τεθεί υπό έλεγχο και κυρίως η επαγρύπνηση από τυχόν αναζωπυρώσεις.

Το δυσκολότερο μέρος της επιχείρησης είναι ο συντονισμός. Και εδώ είναι που γίνεται το «μπάχαλο» στη χώρα μας, γιατί ο καθένας, υπουργός, γενικός γραμματεύς, περιφερειάρχης, νομάρχης, στρατηγός θεωρεί τον εαυτό του ως αυτονοήτως ικανό να συντονίσει μια τόσο δύσκολη και σύνθετη επιχείρηση. Σε όλον τον κόσμο, ανεξάρτητα από το ποιες δυνάμεις μετέχουν στη δασοπυρόσβεση, την ευθύνη συντονισμού την έχει ο τοπικός δασάρχης. Αυτός γνωρίζει καλύτερα από κάθε άλλον το ανάγλυφο της περιοχής του, το οδικό δίκτυο, τις θέσεις υδροληψίας, την ευφλεκτότητα των οικοσυστημάτων της περιοχής δικαιοδοσίας του, τις πιθανές κατάλληλες θέσεις αναχαίτισης της πυρκαγιάς, τις θέσεις που επιδέχονται την εφαρμογή του αντίπυρος, το διαθέσιμο προσωπικό σε δασικούς υπαλλήλους, δασοπυροσβέστες και δασεργάτες, τις τυχόν απειλούμενες κτιριακές εγκαταστάσεις και οικισμούς ενώ γνωρίζει την οικολογία και τις ιδιαιτερότητες των δασικών πυρκαγιών.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 8 Ιουλίου 2007, σ. 30.